

БФ «СХІД SOS» ЗДІЙСНИВ МОНІТОРИНГ 26 ОСЕЛЬ СТАЦІОНАРНОГО ДОГЛЯДУ ТА 18 МТП В ОДЕСЬКІЙ ОБЛАСТІ

(січень-квітень 2026 року)

У січні–квітні 2026 року команда Благодійного фонду «Схід SOS» здійснила моніторинг 44 установ для проживання евакуйованих в Одеській області. Відвідали 18 місць тимчасового проживання та 26 осель стаціонарного догляду. Під час візитів фахівці й фахівчині оцінювали умови проживання, доступність, безпекові умови, а також виявляли основні потреби мешканців.

Одеська область – один із ключових регіонів, що приймає переселенців.

За повідомленням Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України, станом на грудень 2025 року на Одещині було зареєстровано понад 222 000 переселенців, із них майже 135 000 – в обласному центрі.

На момент моніторингових візитів команди БФ «Схід SOS» в Одеській області функціонувала значна кількість місць тимчасового проживання, внесених до переліку, затвердженого Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності України. Такі заклади отримують державну компенсацію за оплату комунальних послуг, а переселенці можуть проживати там безоплатно.

Моніторинг охопив МТП у:

- **містах:** Одеса, Арциз, Теплодар, Подільськ і Південне;
- **селищах:** Захарівка і Ширяєве;
- **селах:** Кам'янка, Троїцьке, Перехрестове, Олексіївка, Настасіївка, Виноградівка, Старі Шомполи та Буджак.

Загалом у цих місцях проживають 362 людини – переважно переселенці з Херсонської та Донецької областей.

Також команда відвідала оселі стаціонарного догляду в:

- **селах:** Концеба, Бессарабське, Піщана, Мирнопілля, Миколаївка, Малігонове, Настасіївка, Новосільське, Лиман, Криничне, Десантне, Чорне, Стара Кульна, Круті, Знам'янка, Зеленогірське, Ілічанка, Котлабуг, Червоне, Байтали; селищі Захарівка;
- **містах:** Одеса, Подільськ, Ізмаїл, Роздільна й Березівка.

Там проживає 810 людей, здебільшого – це представники маломобільних груп населення.

Обстежені МТП і оселі стаціонарного догляду суттєво різняться за розмірами, типом будівель (гуртожитки, готелі, модульні містечка, а також приміщення на базі лікарень, палаців спорту й центрів надання соціальних послуг), рівнем заповненості та умовами проживання.

Санвузол і місце для прання в МТП
(м. Арциз)

Спальна кімната в МТП (м. Тепلودар)

Майже у 40% місць тимчасового проживання забезпечуються належні базові умови. **Водночас приблизно 60% МТП потребують ремонту та дообладнання.** Йдеться, зокрема, про облаштування укриттів, покращення доступності для представників маломобільних груп населення, адаптацію санвузлів і душових кімнат, встановлення інклюзивних елементів, забезпечення альтернативними джерелами енергії, а також посилення психологічної та юридичної підтримки.

Щонайменше 55% житлових кімнат у МТП облаштовані базовими меблями – ліжками, шафами й тумбочками. Заклади мають санвузли, душові та спільні кухні з можливістю самостійного приготування їжі. Інженерні системи функціонують стабільно: забезпечено централізоване або індивідуальне водо- й теплопостачання.

Однією з ключових проблем залишається **неадаптованість приміщень до вимог безбар'єрності.** Під час моніторингу команда БФ «Схід SOS» зафіксувала й заклади з деякими елементами доступності, і МТП, де адаптація простору для представників маломобільних груп населення ще не розпочалася.

*Вхід до МТП, облаштований пандусом
(с. Старі Шомполи)*

*Підйомник для представників маломобільних груп населення в МТП
(м. Південне)*

Одне з місць тимчасового проживання в Одесі повністю адаптоване елементами доступності відповідно до вимог державних будівельних норм (далі – ДБН). Часткову адаптацію і деякі елементи доступності зафіксували в МТП у Подільську, Арцизі, Теплодарі й Південному.

У МТП у Дібрівці бракує тактильних елементів, покажчиків зі шрифтом Брайля і внутрішньої навігації для осіб із порушеннями зору.

Серед найпоширеніших проблем – неадаптовані санвузли та душові кімнати, а також брак укриттів або їхня недоступність для людей із порушеннями мобільності.

Хоча майже 10% МТП мають укриття, однак здебільшого в них немає елементів безбар'єрності, необхідних для доступу представників маломобільних груп населення.

Адміністрації закладів співпрацюють із гуманітарними організаціям щодо ремонту та устаткування, надання гуманітарної допомоги, а також психологічних і юридичних послуг мешканцям. Серед них – БФ «Право на захист», АСТЕД, ГО «Десяте квітня», БФ «Ранок Відродження», Товариство Червоного Хреста України, ЮНІСЕФ (UNICEF) і швейцарська благодійна організація «HEKS/EPER».

Заповненість і потенціал для розширення

Частина обстежених МТП має вільні місця та потенціал для розміщення більшої кількості переселенців. Однак наразі ці можливості використовуються не повністю через потребу в ремонті чи дообладнанні приміщень або невирішені організаційні питання.

Вільна кімната для потенційного розширення кількості місць (м. Подільськ)

У Подільську є заселені МТП, де можливе незначне збільшення кількості місць – з 42 до 48.

Також є МТП, які наразі ремонтуються і невдовзі відкриються, зокрема один із закладів розрахований на 55 місць. Проте в ньому немає елементів доступності: приміщення розташоване на третьому поверсі будівлі, водночас у закладі немає підйомника та ліфта. Також бракує систем внутрішньої навігації, горизонтальних поручнів та інформаційних табличок зі шрифтом Брайля.

Незаселені МТП почнуть отримувати державну компенсацію за комунальні послуги після заселення мешканців. Наразі такі заклади утримуються коштом державних субвенцій та місцевих бюджетів, які спрямовуються на ремонт, облаштування і підготовку приміщень до проживання. Після заселення держава компенсуватиме балансотримувачам витрати на спожиті комунальні послуги.

Незаселене МТП (с-ще Ширяєве)

У Ширяєвому тимчасовий прихисток розрахований на 30 місць, однак не введений в експлуатацію через незадовільний технічний стан будівлі та інженерних мереж. Для запуску об'єкта необхідно провести комплексні ремонтно-відновлювальні роботи: капітальний ремонт систем водопостачання та каналізації, заміну або повне оновлення електропроводки, відновлення системи опалення, ремонт житлових кімнат, кухні та їдальні.

У Теплодарі створені комфортні умови для проживання переселенців: у місті працюють школи та дитячі садки, є можливості для працевлаштування, а також регулярне транспортне сполучення з Одесою.

МТП розраховане на проживання 26 людей, проте наразі не заселене через брак побутової техніки, зокрема електроплит, пральних машин, холодильників, електрочайників, а також господарського інвентарю.

Модульне містечко (м. Одеса)

Ще один потенційний ресурс для розміщення в Одесі – модульне містечко з 10 двокімнатних будиночків неподалік центру міста. Кожен розрахований на 3 місця, загальна місткість об'єкта – 30 людей. Містечко практично готове до заселення, однак наразі там ніхто не проживає, оскільки компенсація від держави за спожиті комунальні послуги в процесі оформлення.

Доступність МТП для представників маломобільних груп населення

Санітарно-гігієнічна кімната в МТП (с. Настасіївка)

Житлова кімната в МТП (с. Олексіївка)

Вхід до санвузла в МТП (м. Арциз)

Одним із ключових викликів у більшості обстежених МТП та осель стаціонарного догляду залишається **недостатній рівень безбар'єрності й невідповідність деяких приміщень та елементів інфраструктури ДБН.**

У 90% обстежених МТП немає ліфтів або підйомників, горизонтальних поручнів, адаптованих санвузлів, тактильних елементів, табличок зі шрифтом Брайля. Це ускладнює щоденне пересування людей старшого віку та з інвалідністю, які мешкають у цих закладах, знижує їхню самостійність і створює додаткові ризики в разі евакуації.

У Настасіївці проживає 17 людей, хоча МТП розраховано на 30 місць. У Виноградівці МТП – також на 30 місць, нині там проживає 22 людини, здебільшого – старшого віку. У закладі немає елементів інклюзивності, бракує душових і туалетних кімнат, а також окремих просторів для дозвілля.

МТП в Олексіївці розраховане на 8 місць і наразі заповнене: у закладі проживають люди старшого віку. Тут бракує належного безбар'єрного доступу: пандус на вході не відповідає вимогам ДБН, потребує ремонту та дооблаштування.

В Арцизі МТП розраховане на 25 місць, нині там проживає 15 людей, серед них – 2 людини з інвалідністю і 2 діти. Простір закладу не облаштовано для безбар'єрного доступу: дверні прорізи вузькі, а санітарні приміщення не адаптовані.

Різниця МТП у містах і селах

Спальна кімната в МТП (м. Одеса)

Під час моніторингу команда БФ «Схід SOS» зафіксувала відмінності в умовах проживання та доступі до послуг між МТП у містах і сільській місцевості.

Зокрема, **у закладах Одеси доступ до соціальної, медичної, освітньої і транспортної інфраструктури кращий** – це спрощує задоволення щоденних потреб мешканців. Водночас такі МТП зазвичай розраховані на більшу кількість людей і мають вищий рівень навантаження на інфраструктуру й персонал.

Натомість МТП у сільській місцевості часто розташовані на значній відстані від медичних, соціальних та адміністративних послуг. **Додаткові виклики:** обмежене транспортне сполучення, складна логістика, а в деяких випадках – потреба в покращенні систем опалення та електропостачання.

МТП у місті Одеса

Місце загального користування та підйомник у МТП (м. Одеса)

Місце тимчасового проживання у місті Одеса функціонує на базі комунального закладу. Воно розраховане на 160 місць, нині там проживає 75 осіб. Будівля п'ятиповерхова, з коридорною системою розміщення житлових приміщень. У ній є водо-, тепло- та газопостачання. У закладі облаштовано 65 житлових кімнат. Базове меблювання забезпечене: ліжка, шафи, тумбочки, столи і стільці. Це дозволяє задовольняти мінімальні побутові потреби мешканців. Також у МТП є 8 вбиралень, 8 душових і 4 пральні машини.

Для мешканців доступні кімнати відпочинку й дитяча ігрова кімната, що частково покриває потребу в дозвіллі. Частина дорослих працевлаштована. Діти відвідують заклади загальної середньої освіти та дошкільні установи – це свідчить про базову інтеграцію в приймаючу громаду.

Об'єкт розташований у межах міської забудови та має доступ до основних об'єктів соціальної інфраструктури: медичних, освітніх і соціальних закладів, а також торговельних об'єктів. Локація зручна для повсякденних потреб мешканців.

Безперешкодний доступ для представників маломобільних груп населення загалом облаштований: на вулиці встановлено підйомник. Водночас об'єкт потребує доповнення елементами навігації і тактильними засобами орієнтування.

МТП у селі Дібрівка

Доступ до соціальної інфраструктури (освітні, медичні заклади, магазини тощо) – віддаленість понад 20 км. У селі немає магазинів, аптек, амбулаторії, бракує можливостей працевлаштування.

Логістика й доступність до зовнішньої інфраструктури складні (найближча залізнична станція за 30 хвилин пішки, громадського транспорту немає).

МТП розраховано на 19 місць, проживає 19 людей. Наявні 2 вбиральні, 1 душова (1 душова – на ремонті).

Санвузли та душові в аварійному стані – наявні пліснява і протікання покрівлі.

У закладі немає газопостачання, а система опалення в незадовільному стані: твердопаливна котельня не забезпечує комфортний температурний режим у приміщеннях. Частина дверних прорізів не відповідає вимогам ДБН і потребує розширення.

Душова кімната в МТП (с. Дібрівка)

ОСЕЛІ СТАЦІОНАРНОГО ДОГЛЯДУ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ПОТРЕБИ

Під час моніторингу команда БФ «Схід SOS» відвідала 26 осель стаціонарного догляду в Одеській області. Вони працюють із високим рівнем заповненості: розраховані на проживання 1 040 людей, наразі вільними залишаються 293 місця.

Саме тому для таких приміщень критично важливими є безбар'єрність, адаптовані санітарні приміщення, доступні укриття та безпечні маршрути пересування. Водночас під час моніторингу команда зафіксувала, що здебільшого оселі лише частково відповідають вимогам доступності та потребують дообладнання.

*Коридор в оселі стаціонарного догляду
(с. Стара Кульна)*

*Зона відпочинку для мешканців оселі
стаціонарного догляду (с. Новосільське)*

Найчастіше йдеться про **брак або невідповідність пандусів і підйомників, вузькі дверні прорізи, відсутність горизонтальних поручнів, а також недостатню адаптацію санвузлів і душових кімнат для людей із порушеннями мобільності**. Ще одна проблема – нестача спеціалізованих тренінгів для персоналу щодо взаємодії та підтримки представників маломобільних груп населення.

У частині закладів представники маломобільних груп населення становлять більшість мешканців. Йдеться переважно про людей з інвалідністю I та II груп, людей старшого віку та мешканців із порушеннями мобільності, які потребують сторонньої допомоги в щоденному догляді та пересуванні.

Наприклад, у Березівці серед 27 мешканців 25 – це люди з інвалідністю I та II груп, а також люди, які не можуть піклуватися про себе самостійно й потребують постійної сторонньої допомоги. Подібна ситуація і в інших закладах: у Знам'янському таких мешканців 21 із 24, у Миколаївці – 22 із 23, у Котлабузі – 15 із 21, у Старій Кульні – 25 зі 41, а в Мирнополлі – 78 зі 112. Це означає, що такі заклади мають бути не просто частково доступними, а повноцінно адаптованими до щоденних потреб людей, які мають труднощі з пересуванням і самообслуговуванням.

Недостатня доступність санвузлів і душових кімнат

*Санвузол в оселі
стаціонарного догляду
(с-ще Захарівка)*

*Душова кімната в оселі
стаціонарного догляду
(с. Байтали)*

*Ванна кімната в оселі
стаціонарного догляду
(с. Крути)*

Одна з найпоширеніших проблем в оселях стаціонарного догляду – **недостатня адаптація санітарно-гігієнічних приміщень**. У багатьох санвузли й душові не відповідають вимогам доступності: бракує поручнів, достатнього простору для маневрування, безпечного доступу і спеціального обладнання.

У Миколаївці 22 із 23 мешканців – це представники маломобільних груп населення. Водночас на весь заклад лише 2 вбиральні й 1 душова, що є критично недостатнім. У Бессарабському, Крутах, Котлабузі, Байталах, Захарівці й низці інших осель санвузли й душові потребують переобладнання відповідно до вимог інклюзивності.

Брак укриттів

Попри те, що Одеська область не межує безпосередньо з кордоном РФ, регіон регулярно зазнає російських повітряних атак. Під ударами опиняються житлові будинки, транспортна, енергетична й портова інфраструктура. За таких умов брак укриттів або їхня недоступність становить серйозний ризик для життя.

Здебільшого в оселях мешканці не можуть самотійно покинути приміщення під час повітряних тривог. **У низці закладів укриттів немає або вони не адаптовані для людей із порушеннями мобільності.**

Наприклад, у Знам'янському відділенні стаціонарного догляду укриття немає. У Старій Кульні також бракує умов безбар'єрності та укриття. У Захарівці укриття не адаптоване для маломобільних мешканців, а доступ до нього частково обмежений. У Котлабузі, Крутах й низці інших закладів облаштування доступного укриття також залишається серед пріоритетних потреб.

*Вхід до укриття на території оселі
стаціонарного догляду (с. Березівка)*

*Бомбосховище в приміщенні оселі
стаціонарного догляду (м. Одеса)*

За результатами моніторингу встановлено, що МТП і оселі стаціонарного догляду в Одеській області загалом забезпечують базові умови проживання для переселенців, зокрема людей старшого віку, з інвалідністю та представників інших груп населення, що потребують особливої уваги. Водночас значна частина з них очікує на дообладнання, ремонт і системне покращення доступності.

Найчастіше повторюються такі проблеми: неадаптовані санвузли й душові, брак горизонтальних поручнів, тактильних елементів, покажчиків зі шрифтом Брайля, вузькі дверні прорізи, пороги та інші архітектурні бар'єри. Окремий ризик – відсутність укриттів або їхня недоступність для маломобільних мешканців.

Першочерговими потребами залишаються адаптація санітарно-гігієнічних приміщень, облаштування безпечних маршрутів пересування, встановлення поручнів, дообладнання укриттів, покращення навігації та забезпечення альтернативних джерел енергії для закладів, які стикаються із частими відключеннями світла.

Такі зміни дозволять підвищити безпеку, якість догляду й гідність проживання мешканців, а також посилять спроможність громад підтримувати людей, які постраждали від війни.